

ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΟΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΤΟΜΟΣ CΤ'

ΑΝΑΤΥΠΟΝ

ΜΑΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛ - ΔΕΔΕ

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ ΤΟΥ 1821
ΔΥΟ ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΜΕΣΟΓΕΙΤΕΣ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

ΑΘΗΝΑΙ 1990

ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΑΛΥΒΙΩΝ
ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΟΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΤΟΜΟΣ CΓ'

ΑΝΑΤΥΠΩΝ

ΜΑΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛ - ΔΕΔΕ

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ ΤΟΥ 1821
ΔΥΟ ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΜΕΣΟΓΕΙΤΕΣ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ 1990

25/1/2013
11113
REF: 10353
DAF MIX

ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΑΛΥΒΙΩΝ
ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ ΤΟΥ 1821 ΔΥΟ ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΜΕΣΟΓΕΙΤΕΣ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

I

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΓΚΙΚΑΣ

Ἡ ἱστορία δὲν μπόρεσε νὰ σταθῇ δίκαιη ἀπέναντι σὲ ὅλους ὅσους τὴν ἔγραψαν. Τίποτε τὸ παράδοξο, ἀφοῦ τὰ ἄτομα ποὺ πλαισιώνουν τοὺς μεγάλους ἀρχηγούς, ὅσο γενναῖα κι' ἂν στάθηκαν εἶναι ἀμέτρητα, ἢ ἐντελῶς φυσικὰ ἐπισκιάζονται ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς αὐτοὺς καὶ παραμένουν στὴν ἀνωρυμία.

Αὐτὸ συνέβη καὶ μὲ πολλοὺς μαχητὲς τοῦ 1821 ποὺ ἔδρασαν στὰ Μεσόγεια τῆς Ἀττικῆς καὶ πρόσφεραν θυσιὲς κι αἷμα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγὸ. Ἐμείναν ἀγνωστοί, χωρὶς ἀναφορὰ κι' ἀντιπροσωπεύονται ἀπὸ τὸν Ἄγνωστο Στρατιώτη.

Σὲ αὐτὴ τὴ σιωπὴ γύρω ἀπὸ τὸ ὄνομά τους, συνετέλεσε καὶ μία γενικώτερη ἀντίληψη ποὺ εἶχαν οἱ Μεσογεῖτες, σχετικὰ μὲ τὸ χρέος τους ἀπέναντι στὴ σκλαβωμένη πατρίδα, τὴν ἀπλότητα τοῦ χαρακτῆρα τους καὶ τοῦ ἥθους τῆς ζωῆς τους, ποὺ δὲν ἐπέτρεπε, χωρὶς δυσμενῆ σχόλια ἀπὸ τοὺς συμπατριῶτες τους, τὴν ἀναζήτηση τιμῶν καὶ τὴν ἀναγνώριση τῶν προσφερομένων ὑπηρεσιῶν πέρα ἀπὸ ἓνα σημεῖο. Ὅλα τὰ θεωροῦσαν φυσικὰ καὶ οἱ ἀγωνιστὲς τῆς Ἀκροπόλεως μὰ καὶ γενικώτερα τῆς Ἐπαναστάσεως δὲν ζήτησαν τελικὰ οὔτε αὐτὴ τὴν τιμητικὴ διάκριση τοῦ χαλκοῦ μεταλλίου ποὺ μὲ ἀρκετὴ γενναιοδωρία μοίραζε ὁ Ὀθων. Ἐλάχιστοι, ἄλλωστε, ζήτησαν σὰν ἀνταμοιβὴ γῆ, ἢ ὅποια καὶ τοὺς παραχωρήθηκε.

Ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς, δὲν βρίσκονται οὔτε κἀν στοὺς καταλόγους τῶν διακριθέντων ἢ ἀπλῶς συμμετασχόντων στὶς μάχες αὐτές, καὶ ἡ ἐπίσημη σιωπὴ, ἔχει πέσει ἐπάνω τους βαρεῖα κι' αἰώνια.

Ὡστόσο γιὰ μερικοὺς, ἂν καὶ λείπουν οἱ ἐπώνυμες γραπτὲς ἀναφορές, μπορεῖ ἀκόμη σήμερα νὰ συλλεγοῦν στοιχεῖα καὶ νὰ σχηματισθῇ μιὰ εἰκόνα τῆς προσωπικότητάς καὶ τῆς δράσεώς τους μὲ ἀρκετὴ βασιμότητα.

Ἡ προφορικὴ παράδοση, οἱ γνώσεις γιὰ τοὺς προγόνους ὀρισμένων οἰκογενειῶν, τὰ τοπωνύμια, τὰ ὅποια συνδυαζόμενα καὶ ἐντασσόμενα σὲ γραπτὰ στοιχεῖα, ὅπως ἐκεῖνα τοῦ Καρῶρη γιὰ τὴν ἐπιδρομὴ τοῦ Κιουταχῆ

στά Μεσόγεια, δέν πρέπει νά περιφρόνηθοῦν σάν ἀναξιόπιστα, προκειμένου νά ἐπιχειρηθῇ μία σκιαγράφηση άγνώστου, ἀπό ἐπίσημα γραπτά στοιχεῖα, άγωνιστοῦ.

Με αὐτά τὰ στοιχεῖα, ἐπιχειροῦμε τῇ σύνθεσῃ τῆς εἰκόνας δύο τοπικῶν άγωνιστῶν τοῦ Ἀθανασίου Παπαγκίκα, ἀπό τὸ Κορωπί, πού ἔμεινε στοῦ περιθώριο τῆς ἱστορίας, μὰ ὅμως βεβαιωμένα ὑπῆρξε, ὅπως καί τοῦ Γιάννη Ντάβαρη, ἐπονομαζόμενου Ζεμερζῆ, ἀπό τὸ Κορωπί, ἐπίσης.

Ἀρχίζουμε μέ δύο τοπωνύμια πού βρίσκονται πάρα πολὺ κοντὰ τὸ ἓνα μέ τὸ ἄλλο καί συνορεύουν ἀρκετὰ παράδοξα σὲ μία πολὺ μικρὴ ἔκταση, κάτι πού δέν εἶναι συνηθισμένο στὴν περιοχὴ τοῦ Κορωπιοῦ, τουλάχιστον. Πρόκειται γιὰ τὸ *Μακελιάρη* καί τὸ *Κριεζή*, πού βρίσκονται δεξιὰ στοῦ δρόμο πού ἐνώνει τὸ Κορωπί μέ τὴ λεωφόρο Σουνίου, στοῦ ὕψος τῆς σημερινῆς Ἀγίας Μαρίας καί πολὺ κοντὰ πρὸς τὴν παραλία. *Μακελιάρη*, σημαίνει σφαγὴ καί *Κριεζή*, μαῦρο καί μεταφορικὰ δυστυχισμένο κεφάλι. Οἱ τοποθεσίες αὐτὲς κόβονται ἀπὸ ἓνα χαμηλὸ βουνό, πίσω ἀπὸ τὸ ὁποῖο στά δυτικά, ὑπάρχει ἓνα ἄλλο τοπωνύμιο ἢ *Κοπρισεα* ἢ *Παπακόςτσε*, πού σημαίνει ἡ στάνη τοῦ Παπακώστα, καί ἡ ὁποία βεβαιωμένα ἀνήκει στοὺς Παπακωσταίους (Παπακωνσταντίνου ἐπισήμως). Ἐκεῖ, στὴν πλαγιά τοῦ βουνοῦ, ὑπάρχει καί μία σπηλιὰ ὄχι πολὺ μεγάλη, ἀλλὰ ἀρκετὰ εὐρύχωρη γιὰ νά ἐξυπηρετεῖ σὲ ὥρες κακοκαιρίας τοὺς ἀγρότες πού βρίσκονται κοντά. Ἡ στάνη αὐτὴ, ἔχει περιέλθει στοὺς Παπακωσταίους ἀπὸ τὸν προπάππο τοῦ τὸν Κωνσταντῖνο ἢ Ἀναγώστη Ἀθανασίου Παπαγκίκα καί ἀργότερα, ὅταν ἔγινε ὁ ἴδιος ἱερέας, Παπακωνσταντίνου.

Σύμφωνα μέ ὅσα λένε οἱ παλαιότεροι ἀκόμη σήμερα (π.χ. Παναγιώτης Δήμας, ἀπόγονος άγωνιστοῦ κι' αὐτός), στὴν ἐπανάστασιν τοῦ 21, ὅταν κατεβήκανε οἱ Τούρκοι νά κάψουν τὰ Μεσόγεια, τὸ Κορωπί εἶχε δύο ὄπλαρχηγούς. Τὸν Παπαγκίκα καί τὸν Γιάννη Ντάβαρη ἢ Ζεμερζῆ. Ὁ δεύτερος δέν εἶναι ὁ γνωστὸς ἀρχηγὸς ἀπὸ τὴν Παιανία, ἀλλὰ προφανῶς συγγενής, κι' ἐπονομάστηκε Ζεμερζῆς, δηλαδὴ μέ *μαύρη καρδιά*, γιὰτὶ φέρθηκε μέ πολλὴ ἀγριὰδα ἐναντίον τῶν Τούρκων. Ὁ Ζεμερζῆς, εἶχε ἀναλάβει τὴ φύλαξιν ἀπὸ τὴν βορειοανατολικὴ πλευρὰ κι' ὁ Παπαγκίκας ἀπὸ τὴν νοτιοδυτικὴ. Οἱ Τούρκοι προχώρησαν νοτιοδυτικά, κι' ὁ Παπαγκίκας τοὺς ἀντιμετώπισε στὸν Ξερέα, ἓνα σημεῖο ὅπου ἐνώνονται οἱ δρόμοι πού ὁδηγοῦν στοῦ Κίτσι δυτικὰ καί στὴν Ἀγία Μαρίνα, καί πρὶν ἀπ' αὐτὴν στοῦ Μακελιάρη καί τὸ Κριεζῆ νότια. Ἐκεῖ, λέγεται πὼς τοὺς ἀντιμετώπισε πολὺ γενναῖα καί νίκησε, ἀλλὰ κι' ἂν αὐτὸ εἶναι σωστό, θὰ ἐπρόκειτο ἀσφαλῶς γιὰ μιὰ σύγκρουσιν χωρὶς μεγάλη σημασία ὡς πρὸς τὸ τελικὸ τῆς ἀποτελέσμα, γιὰτὶ εἶναι γνωστὸ πὼς οἱ ἔφιπποι τοῦ Κιουταχῆ δέν ἔφυγαν ἀπὸ τὴν περιοχὴ, ἀλλὰ ἐξακολούθησαν νά σφάζουν καί νά καῖνε.

Πάντως, μετὰ τὴ μάχη, ὁ Ἀθανάσιος Παπαγκίκας, πῆγε νά συναντή-

σει την οικογένειά του, τη γυναίκα του και τὰ τρία παιδιά τους, ηλικίας από πέντε ετών τὸ μεγαλύτερο καὶ τὸ τελευταῖο προφανῶς μωρὸ ἀκόμη πολὺ, ὥστε νὰ βυζαίνει. Τὸ δεύτερο παιδί ἦταν κοριτσάκι καὶ τὸ ἔλεγαν Ζωή. Δὲν γνωρίζουμε τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου ἀγοριοῦ, ἐνῶ τοῦ μωροῦ ἦταν Κωνσταντῖνος.

Ὁ Παπαγκίκας εἶχε ἀσφαλίσει τὴν οικογένειά του, ὅπως ὅλοι οἱ Κορωπιῶτες ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ σὲ κάποια κρυφώνα τῶν βουνῶν. Λογικά, θὰ πρέπει αὐτὴ ἡ κρυφώνα νὰ ἦταν ἡ στάνη του μετὰ τὴ σπηλιά της, ἀλλὰ δὲν ἦταν ἐπωσδῆποτε, γιατί ἡ σπηλιά ποὺ λέγεται πὼς εἶχε ἐπιλεγῇ, πρέπει νὰ βρισκόταν στὴν πλαγιά τοῦ βουνοῦ ποὺ κοιτάζει ἀνατολικά καὶ ποὺ ἀπὸ τὰ ριζὰ του ἀρχίζει ἡ περιοχή Μακελιάρη, ἀφοῦ μόνον ἀπὸ ἐκεῖ μπορεῖ κανεὶς νὰ βλέπει καὶ τὸ Μακελιάρη καὶ τὸ Κριεζῆ. Πραγματικά, ὑπάρχει καὶ κάποια σπηλιά στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ καὶ γιὰ κάποιο λόγο, εἶχε αὐτὴν ἐπιλέξει νὰ κρύψει τὴ γυναίκα του καὶ τὰ τρία παιδιά τους. Πάντως ἐκεῖ, στὸν κρυφώνα, τοὺς συνάντησε, ἴσως γιὰ νὰ προφυλαχτῇ καὶ ὁ ἴδιος μετὰ τὴν σύγκρουση ποὺ εἶχε μετὰ τοὺς Τούρκους, ποὺ ὅμως, ὅπως σημειώσαμε, ἦταν χωρὶς μεγάλη σημασία, χωρὶς κανένα σοβαρὸ στρατηγικὸ ἀποτέλεσμα, ὅπως εἰκάζουμε.

Θὰ πρέπει νὰ ἔμειναν ἐκεῖ τόσο, ὅσο νὰ ἐξαντληθεῖ ἡ προμήθεια τους σὲ νερὸ γιατί ὁ Παπαγκίκας ἀναγκάστηκε νὰ βγεῖ ἀπὸ τὴ σπηλιά, καὶ νὰ ἀναζητήσῃ νερὸ στὸ κοντινὸ σχετικὰ πηγάδι τοῦ Ξερέα, ἐκεῖ ὅπου εἶχε δώσει καὶ τὴ μάχη, ἐπειδὴ τὸ μεγάλο ἀγὼρι ἀρχισε νὰ παρουσιάζει σοβαρὰ σημεῖα ἀφυδατώσεως. Ἐδῶ, ἡ παράδοση διανοίξει κάπως τὴν πραγματικότητα, γιατί λέγεται πὼς πήραν λίγο λασπόνερο ἀπὸ ἓνα μικροκοίλωμα, ποὺ εἶχε κάνει τὸ πέταλο τοῦ ἀλόγου του καὶ εἶχε κρατήσῃ λίγο νερὸ ἀπὸ τὴ βροχή, κι ἔδωσαν στὸ παιδί, μὰ δὲν ἦταν ἀρκετό. Δὲν πρόκειται, ὅμως, ὅπως μπορεῖ βásiμα νὰ εἰκάσει κανεὶς, γιὰ τίποτε περισσότερο ἀπὸ τὴν ἔξαρση τοῦ τραγικοῦ παρομοίων περιπτώσεων, ποὺ γίνεται πάρα πολὺ συχνά, μετὰ αὐτὴ τὴ λεπτομέρεια τῆς παραδόσεως.

Πάντως, ὁ Παπαγκίκας δὲν πέτυχε νὰ πάει ὡς τὸ πηγάδι. Δύο ἑφιπποὶ Τούρκοι φάνηκαν ὅταν κατέβηκε ἀπὸ τὴν πλαγιά, καὶ ἀνοιχτὸ ὅπως ἦταν τὸ τοπίο ἐκεῖ, τὸν εἶδαν καὶ τὸν σκότωσαν. Ἐκοῦσαν τὸ κεφάλι του κι' ὁ ἓνας ἀπ' αὐτούς, τὸ ἔδωσε στὴ σέλλα τοῦ ἀλόγου του, ἀπὸ τὰ μακρὰ μαλλιά. Καθὼς ὅμως ἔτρεξε τ' ἄλογο, φαίνεται πὼς τὸ κεφάλι δὲν ἦταν καλὰ δεμένο κι' ἔπεσε λίγο πιὸ πέρα ἀπὸ τὸ σημεῖο τοῦ σκοτωμοῦ. Ἡ γυναίκα του, ἡ ὁποία παρακολουθοῦσε ἀπὸ τὸν κρυφώνα τῆς πλαγιάς ὅσα συνεβαιναν, μετὰ τὸ θάρρος τῆς Μεσογείτισσας, κατέβηκε, μάζεψε τὸ σῶμα καὶ τὸ κεφάλι καὶ τὰ ἔθαψε. Δυστυχῶς, τὸ ὄνομα αὐτῆς τῆς γενναίας χωριάτισσας, δὲν τὸ θυμᾶται ἡ οικογένεια τῶν ἀπογόνων σήμερα, οὔτε μπορεῖ νὰ εἰκαστεῖ, γιατί δὲν ἦταν ἀπαράβατη συνήθεια νὰ δίνεται στὸ πρῶτο κορίτσι - ἐγγόνα, τὸ

όνομα τῆς γιαιγιᾶς. Εἶναι βέβαιο ὅμως πὼς δὲν ἦταν Κορωπιώτισσα, ἀλλὰ Κουβαριώτισσα, κι' ἀκόμη σήμερα ἔτσι δικαιολογεῖται ἡ κατοχὴ κτημάτων στὴν περιοχὴ Κουβαρᾶ ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους.

Τὰ τοπωνύμια *Μακελιάρη* καὶ *Κριεζῆ*, ἔχουν ἐκεῖ τὴν προέλευσὴ τους. Ἡ μικρὴ περιοχὴ, ὅπου σκότωσαν τὸν Παπαγκίκα, ἐνομάστηκε *Μακελιάρη*. Καθοριζόταν μάλιστα πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια καὶ τὸ σημεῖο ἀκριβῶς, ὅπου ἔγινε ἡ σφαγὴ ἀπὸ τὸ κόκκινο χρῶμα ποὺ εἶχε ἐκεῖ τὸ χῶμα καὶ ξεχώριζε ἀπὸ τὸ ἄλλο. Ἐκεῖ ποὺ ἔπεσε τὸ κεφάλι του, ἐνομάστηκε *Κριεζῆ*.

Ποὺς ἀκριβῶς ἦταν ὁ Ἀθανάσιος Παπαγκίκας σὰν ἀγωνιστικὴ προσωπικότητα δὲν γνωρίζουμε. Δὲν γνωρίζουμε οὔτε τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα του, ἀλλὰ θὰ πρέπει νὰ ἦταν Γκίκας καὶ πιθανώτατα ἱερέας. Ἡ οἰκογενειακὴ παράδοση τὸν θέλει νὰ ἔχει ἔρθει στὸ Κορωπὶ ἀπὸ τὸν Ὠρωπὸ καὶ ἐκεῖ νὰ κατέβηκε ἴσως ἀπὸ τὴν Ρουμανία. Δὲν εἶναι ἀπίθανο τὸ τελευταῖο. Ἡ ἐποχὴ τῆς προπαρασκευῆς τοῦ ἀγῶνος γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση εἶχε ἀρχίσει μὲ τὴ Φιλικὴ Ἑταιρίαν στὰ βόρεια καὶ οἱ Γκικαῖοι στὴ Ρουμανία εἶχαν γενναία συμμετοχὴ. Πάντως, ὅπως κι' ἂν εἶναι τὸ πρᾶγμα, μὲ τὴ βοήθεια παλιῶν συμβολαίων, μποροῦμε νὰ καθορίσουμε ἀκριβῶς πολλὰ ἀπὸ τὰ μέλη τῆς οἰκογένειάς του, νὰ βεβαιωθοῦμε πὼς ὄχι ὁ ἴδιος, ἀλλὰ ὁ πατέρας του ἦταν αὐτὸς ποὺ ἔδωσε τὸ ὄνομα Παπαγκίκας ἢ κάποιος πρόγονός του καὶ νὰ τὸν ξεχωρίσουμε ἀπὸ τὸν νεώτερο Παπαγκίκα, μὲ τὸν ὁποῖο ἀκόμη καὶ οἱ ἀπόγονοί του τὸν εἶχαν ταυτίσει, χωρὶς καὶ νὰ μποροῦν νὰ ξεκαθαρίσουν πολλὰ πράγματα καὶ νὰ τὰ τοποθετήσουν χρονολογικὰ σωστὰ (πρᾶγμα ποὺ προσωπικὰ μὲ ὀδήγησε καὶ σὲ περισσύτερο προσεκτικὴ ἔρευνα, ὥστε νὰ ἀναθεωρηθοῦν τὰ σημεῖα αὐτὰ στὸ σχετικὸ κείμενο ποὺ δημοσιεύτηκε στὴ *Συμβολή - Περιοδικὴ ἔκδοση Ἑπιμορφωτικοῦ Συλλόγου Παιανίας*, τεύχ. 13, μὲ τὸν τίτλο : *Ἄγνωστοι Μεσογεῖτες Ἀγωνιστὲς τοῦ 21*).

Ἀπὸ συμβόλαια ποὺ βρέθηκαν μετὰ τὴν δημοσίευση τοῦ πιδὸ πάνω κειμένου γνωρίζουμε πὼς ὁ Κωνσταντῖνος Ἀθανασίου Παπαγκίκας, ὁ μικρότερος γιὸς ποὺ ἐπέζησε, ὅπως καὶ ἡ ἀδελφὴ του Ζωή, ἐνῶ τὸ μεγαλύτερο ἀγόρι πέθανε, εἶχε θεῖους καὶ θεῖες τοὺς Δῆμο, Σοφία, Κατερίνα, Πέτρο, Νικολό, Γιάννη Παπαγκίκα, πάντες γεωργοκτηματῖαι καὶ κάτοικοι Κορωπῆς, χωρίου τῆς Ἀττικῆς ἐν τῷ Δήμῳ Κορωπίας συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Ἀναγνώστη Ἀθανασίου Παπαγκίκα, ὁ ὁποῖος καὶ ὑπογράφει ἄλλοτε σὰν Ἀναγνώστης Ἀθανασίου Παπαγκίκας, ὅταν προφανῶς ἔχει γίνει πιά Ἀναγνώστης, κι' ἄλλοῦ σὰν Ἀναγνώστης Ἀθανασίου Γκίκας, ἐνῶ στὸ συμβολαιογραφικὰ κείμενα ἀναγράφεται πάντοτε σὰν Ἀναγνώστης Ἀθανασίου Παπαγκίκας καὶ σημειώνεται, μάλιστα, πὼς εἶναι ἀνεψιὸς τῶν ἄλλων ἀναφερομένων Παπαγκίκα (Συμβολαιογράφος Διονύσιος Σουρμελῆς, ἀριθμὸς εὑρετηρίου 715 καὶ συμβολαιογράφος Θεόδωρος Γρυπάρης, ἀρ. εὑρ. 3358 τῆς 18/1/1848). Ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς, ὅμως, μόνον τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἰωάν-

νη Παπαγκίκα έντοπίζουμε και μία άλλη οίκογένεια, χωρίς νά γνωρίζουμε ποιοῦ ἀπό τούς Δῆμο, Πέτρο, Νικολό εἶναι ἀπόγονοι.

Ὡστόσο μπορούμε μέ ἀπόλυτη ἀκρίβεια νά προχωρήσουμε μέ τούς ἐπιζήσαντες ἀπογόνους τοῦ Ἀθανασίου Παπαγκίκα και νά βεβαιώσουμε ἔτσι τήν ὑπαρξή του, τήν προσωπικότητά του κάπως σάν πολεμιστοῦ τοῦ 21 και νά ταυτίσουμε τά ὅσα λέγονται ἀπό τούς λίγους ἡλικιωμένους, πού ἀκόμη ζοῦν και εἶχαν ἐνδιαφέρον γιά τά παλιά τοῦ χωριοῦ, μέ ἐκεῖνα πού γνωρίζουν οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἀθανασίου, πού ἔτυχε νά εἶναι ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι δημιούργησαν, και συνέχισαν νά διατηροῦν τήν ἐξέχουσα θέση στήν κοινω-νία τοῦ χωριοῦ τους.

Ὅπως σημειώσαμε και πιδ πάνω, ἐπέζησαν δύο ἀπό τά τρία παιδιά τοῦ Ἀθανασίου Παπαγκίκα, ἡ κόρη του Ζωή κι' ὅπως τήν ἔλεγαν χαρακτη-ριστικά Ζωίτσα και ὁ Κωνσταντῖνος, πού ἀργότερα ἔγινε Ἀναγνώστης μιὰ κι' ὅπως φαίνεται εἶχε κατὰ νοῦ νά συνεχίσει τήν ἱερωσύνη πού εἶχε και ὁ πρόγονός του Παπαγκίκα. Καμμία ἀπολύτως ἀμφιβολία πώς ὁ Ἀναγνώ-στης και ὁ Κωνσταντῖνος εἶναι τὸ ἴδιο πρόσωπο και ἡ μικρή του ἱστορία τῆς σύντομης ζωῆς του, εἶναι ἀκόμη πάρα πολύ νωπή, ἀφοῦ ἡ γυναίκα του, πέθανε σέ βαθειά γεράματα, ἀρκετὰ μετὰ τά ἐνενηντα της στὰ 1915 και τὰ δισέγγονά της ἀκουσαν πολλές λεπτομέρειες τῆς ζωῆς του ἀπό τά ἴδια της τὰ χεῖλη, ὥστε νά τίς διηγοῦνται ἀκόμη σήμερα ἀναλλοίωτες ἀπό τήν πα-ρέμβαση τρίτων, τήν ἀλλαγὴ πού ἐπέρχεται ἀπό στόμα σέ στόμα μέ τὸ πέ-ρασμα τοῦ χρόνου.

Θὰ ἀσχοληθοῦμε λίγο και μέ τὸν Κωνσταντῖνο, γιά δύο λόγους. Πρῶ-τον, διότι μέ τά χρονικά σημεία τῆς ζωῆς του, θὰ φτάσουμε πολὺ εὐκολα στήν ἐποχὴ πού ὁ Κιουταχῆς, ἐξαπέλυσε τούς ἐφίππους του στὰ Μεσόγεια κι' ἔπραξε ὅσα περιγράφει ὁ Καρῶρης. Δεύτερο διότι ἡ ἱστορία τοῦ Ἀθα-νασίου κι' ὁ τραγικός του θάνατος, φυσικά και ἀβίαστα μπορεῖ νά θεωρηθεῖ σάν ἓνα συμβάν τῆς θηριωδίας τοῦ Κιουταχῆ, ἀλλὰ και τοῦ τρόπου πού ἀν-τέδρασαν οἱ Μεσογεῖτες. Τρίτο, διότι ὁ Κωνσταντῖνος ἀπό Ἀναγνώστης ἔγινε τελικά ἱερέας, ἔχοντας στὸ μετὰξὺ διατηρήσει τὸ ὕψος τῆς κοινωνι-κῆς του θέσεως μέσα στὸ χωριό του. Τέλος, διότι ἡ μνήμη του εἶχε παραμεί-νει πολὺ ζωρὴ και τὸν ἔφερνε σάν ἓναν ἄνθρωπο αὐστηρό, δίκαιο και συμβι-βαστικό, ὅμως ἀφιλοκερδὴ κι' ἐργατικὸ μαζί, πρᾶγμα πού ἐγγυᾶται και τήν εὐλικρίνεια μέ τήν ὁποία εἶχε μιλήσει στήν γυναίκα του γιά τὸν πατέ-ρα του. Ἀκόμη διότι και ἡ γυναίκα του ἄφησε σεβαστὴ μνήμη ὄχι μόνον, διότι και αὐτὴ κόρη ἱερέως, ὅπως κι' ἀδελφὴ ἄλλου ἱερέως και ἡ ἴδια σύζυ-γος ἱερέως εἶναι φυσικὸ νά τήν βλέπουν ὅλοι μέ σεβασμό, ἀλλὰ γιατί σάν χήρα μέ τέσσερα παιδιά, ἐργάστηκε σκληρώτατα, ἔγινε ἄντρας και γυναίκα μαζί τοῦ σπιτιοῦ σύμφωνα με τήν τοπικὴ ἔκφραση και κατάφερε τήν ἀρκε-

τά ακόμη άγρια εκείνη εποχή νά τά βγάλει πέρα, ν' αποκαταστήση τά παιδιά της.

Αυτά της άλλωστε τά προτερήματα, φαίνεται πώς ήσαν κι' ό λόγος πού ό 'Αναγνώστης Παπαγκίκας, άν και είχε δελεαστικώτερη πρόταση πάλι από ιερέα για τήν κόρη του, με πολύ μεγάλη περιουσία και τουλάχιστον του ίδιου κοινωνικοῦ κύρους με εκείνο του Παπασιδέρη, προτίμησε τήν κόρη του δεύτερου, τή Σοφία.

Μετά τόν γάμο του έγινε ιερέας, και χειροτονήθηκε στην 'Αγία Ειρήνη, κι' από 'Αναγνώστης Παπαγκίκας, έγινε Παπακωνσταντίνου. Οί απόγονοι του άλλαξαν φυσικά κι' αυτοί όνομα κι' από Παπαγκίκας ξεχώρισαν πλέον με τό νέο όνομα του Παπακωνσταντίνου, Παπακώστα στο λαϊκώτερο κι' έτσι παρέμειναν μέχρι σήμερα οί από άρρενογονία τών δύο άγοριών του, Μήτρου και Γιώργη.

Προχωρούμε στην χρονολογική σειρά για νά φτάσουμε στον θάνατο του πατέρα του 'Αθανασίου, ξεκινώντας από τό συμπτωματικό γεγονός του θανάτου του Παπακώστα σέ ηλικία γύρω στα τριαντατρία του, από πτώση από τό ζώο πού τόν έφερε από λειτουργία στον 'Αγιο 'Αθανάσιο τής Παιανίας, όταν τό τελευταίο του παιδί ή Μαρία (αργότερα σύζυγος Λαζάρου Μιχαήλ, φυγάδα από τό Κρέσπανι τής Κορυτσάς) ήταν μόλις έξη μηνών.

'Η Μαρία πέθανε τόν 'Ιούλιο του 1942 και φερόταν σαν γεννημένη γύρω στα 1859 με 60. Δεν υπήρχαν ληξιαρχικές πράξεις τότε και δεν μπορούμε ακριβώς νά γνωρίζουμε. Έτσι και τό χαραγμένο 1860 στο μνήμα της είναι ίσως στρογγυλοποιημένο και κατά προσέγγιση, αφού έλεγαν τά παιδιά της πώς ήταν λίγο πιο πάνω από τά όγδόντα δύο της όταν πέθανε. Με τό θάνατο του Παπακώστα, γύρω στα τριάντα τρία του, καθορίζεται ή γέννησή του γύρω στα 1825 με 26, πράγμα πού δικαιολογεί και τόν χαρακτηρισμό βυζαντινικό όταν σκότωσαν τόν πατέρα του. Έτσι με τόν καθορισμό τής βρεφικής ηλικίας του Παπακώστα, φτάνουμε και στα γεγονότα πού εξέλιχθηκαν στα Μεσόγεια με τήν έπιδρομή του Κιουταχλή.

Όσο για τίς περιγραφές πού κάνει ό Καρώρης για τήν έπιδρομή αυτή, βρίσκεται σέ απόλυτη συμφωνία με τά λεγόμενα πώς τόν συνάντησαν δύο Τουρκοί καβαλλαραίοι, τόν σκότωσαν και του έκοψαν τό κεφάλι, γιατί είναι γνωστό πώς επαιρναν ειδική άμοιβή για κάθε έλληνικό κεφάλι πού πήγαιναν σαν δείγμα τής εκκαθαριστικής τους δραστηριότητας.

Όλοι οί άναφερθέντες Παπαγκίκα, δηλώνουν στα συμβόλαια άγνοια γραμμάτων και ό Πέτρος με τόν Νικολό και άγνοια τής καθομιλουμένης, γι' αυτό και χρησιμοποιείται διερμηνέας. Νά είναι αυτό άραγε μιá απόδειξη πώς πράγματι οί πρώτοι Παπαγκίκα κατέβηκαν από τήν Ρουμανία και δεν γνώριζαν τουλάχιστον αρκετά καλά έλληνικά και ιδίως τά έλληνικά τών συμβολαιογραφικών πράξεων ή δεν τά γνώριζαν καλά γιατί δεν τά μιλού-

σαν παρά ελάχιστα και ή προτίμηση ήταν στα άρβανίτικα ; Πάντως φαίνεται κάπως περίεργο, αν ό πατέρας τους ήταν ιερέας, να μην είχαν μάθει ούτε την υπογραφή τους να βάζουν και να χρησιμοποιείται αντί γι' αυτήν ό γνωστός σταυρός. Έξαίρεση αποτελούσε βέβαια ό 'Αναγνώστης Παπαγκίκας πού υπέγραφε μάλιστα με αρκετά καλά γράμματα ταχυγραφίας κι' έδειχνε εξάσκηση στο γράψιμο. Αύτός όμως στην παιδική του ηλικία είχε ήδη όλη την εύχέρεια να μάθει γράμματα, αφού τó ελληνικό κράτος είχε συστήσει κι ελεύθερα πλέον λειτουργούσαν σχολεία. Δέν αποκλείεται από τó γεγονός αυτό και από τó ότι έγινε ιερέας, να επήλθε και ή σύγχυση ανάμεσα σέ αυτόν, τόν πρωτεξάδελφόν του Σιδέρη, γιου τού Γιάννη, επίσης ιερέα, ό οποίος, όμως, επειδή ήδη υπήρχε Παπασιδέρης, ό μετέπειτα πεθερός τού 'Αναγνώστη, δέν έγινε Παπασιδέρης, αλλά παρέμεινε Παπαγκίκας και έντελώς έσφαλμένα θεωρείται αυτός σαν όπλαρχηγός πού συγκροήστηκε με ομάδα από τó στράτευμα τού Κιουταχί.

Είναι άπόλυτα βέβαιο πώς ό νέος αυτός Παπαγκίκας, ό Σιδέρης, είναι γιός τού 'Ιωάννη, πού αν πράγματι ό Σουρμελής στο συμβόλαιο αναφέρει τά όνόματα τής οικογένειας κατά σειράν ηλικίας, είναι ό νεώτερος από όλους τούς αδερφούς και τις αδερφές, πού επέζησαν τού 'Αθανασίου και για τόν όποιο δέν μπορούμε να ξέρουμε τίποτα σχετικά με τή σειρά γεννήσεώς του σέ σχέση με τά άλλα του αδέρφια. Πάντως τόν 'Ιωάννη τόν βρίσκουμε και σέ συμβόλαιο τού Ιωάννου Γ. Λάσκαρη, έτους 1863, όταν ό Παπακώστας, ό άνεψιός του, έχει ήδη από τετραετίας πεθάνει. Αυτό μās κάνει να εικάσουμε πώς ίσως να μην υπήρχε και μεγάλη διαφορά ηλικίας ανάμεσα στόν Παπακώστα και τόν Σιδέρη Παπαγκίκα, αλλά όπωσδήποτε αποκλείεται να ήταν ό όπλαρχηγός ό δεύτερος. Οί απόγονοί του ισχυρίζονται ότι μέχρι πριν λίγα χρόνια είχαν σπίτι τους ένα βραβείο, χαρτί, τού 'Οθωνα, αλλά δέν θυμούνται για ποιόν ήταν. Ίσως για τόν 'Ιωάννη πού καθόλου δέν αποκλείεται να πήρε μέρος στις μάχες για τήν άπελευθέρωση τής 'Ακροπόλεως κ.λ., όπως συνέβη με πολλούς Κορωπιώτες. Δέν βρέθηκε όμως και κανένα από τά παράσημα αυτά για Παπαγκίκα στους σχετικούς καταλόγους, μα αυτό δέν σημαίνει πολλά, γιατί είναι γνωστή ή άκαταστασία πού επεκράτησε κατά τήν καταγραφή τους.

Αυτό είναι μεγάλο κρίμα, διότι αν υπήρχε κάτι τέτοιο, με περισσότερη βασιμότητα κι' όχι μόνον από τήν παράδοση και τήν ιστορία τής οικογένειας Παπαγκίκα, θα βεβαιωνόταν ποιός ήταν ό όπλαρχηγός ή πόσοι άλλοι πήραν μέρος στους άγώνες αυτούς. Έκείνος πάντως πού δέν πήρε όπωσδήποτε είναι ό φερόμενος Σιδέρης, πού τίποτε δέν δικαιολογεί λογικά μία τέτοια δραστηριότητα από λόγους ηλικίας, αν όχι τίποτε άλλο. 'Αντίθετα ή τραγική ιστορία τού 'Αθανασίου, πού τó επώνυμό του ήταν Παπαγκίκας κι' όχι Γκίκας άπλως, όπως νομιζόταν πριν βρεθούν τά συμβόλαια, ό τόπος

όπου λέγεται πώς έδωσε τή μάχη, ό κρυφώνας του και τέλος εκεί όπου σφαιριάσθηκε, δικαιολογούν νά είναι αυτός ό όπλαρχηγός πού είχε συγκινήσει τήν κοινωνία του χωριού του.

Πρέπει ακόμη νά σημειωθεί πώς άλλη οικογένεια Παπαγκίκα δέν υπάρχει στο Κορωπί, για νά επέλθει περισσότερη σύγχυση. Βεβαιωμένα όλοι οι Παπαγκίκα κι ακόμα πολλοί από τους Γκίκα άπλώς, άνήκουν σέ μία αρχικά οικογένεια ή όποία μέ τά πολλά παιδιά πού είχε κάθε γιός και τά τόσα χρόνια πού πέρασαν άπλώθηκε κι' ακόμα χωρίστηκε σε Παπαγκίκα και Παπακωνσταντίνου και άπλώς Γκίκα, πού θά ήταν ό πρώτος γεννάρχης σέ πολλές οικογένειες, πού τουλάχιστον όσο ζούσαν οι παππούδες τών σημερινών πενηντάρηδων στην ήλικία, δέν είχαν πάψει καθόλου νά θεωρούνται συγγενείς μεταξύ τους.

II

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΤΑΒΑΡΗΣ - ΖΕΜΕΡΖΗΣ

"Ενας ακόμη όπλαρχηγός Μεσογείτης πού δέν πέρασε στην ιστορία, είναι και ό Γιάννης Ντάβαρης πού έπονομάζεται και Ζέμέρζης δηλ. μαυρόψυχος, ακριβώς για τήν ανδρεία του και τήν σκληρότητα μέ τήν όποία πολεμούσε έναντίον τών Τούρκων.

Για τήν άπώτερη καταγωγή του άγωνιστή αυτού δέν γνωρίζουμε ακόμη πολλά. Τό γενεαλογικό δέντρο τών Νταβαράων έχει αρχίσει νά ξεκαθαρίζει μέ τις έρευνες και τις μελέτες κυρίως του Κώστα Πρίφτη, γιατρού και ιστοριοδίφη από τήν Παιανία. Οι Κορωπιώτες Νταβαράιοι έχουν άρκετά καλά καταμετρηθεί και τοποθετηθεί από άποψη οικογενείας και καταγωγής, αλλά άρκετά παράδοξα δέν έχει ακόμη έντελώς ξεκαθαριστεί ποιος είναι αυτός ό Ζέμέρζης, οι άπόγονοι του όποίου έπωσδήποτε υπάρχουν ακόμη σήμερα στο Κορωπί και τήν Βάρη. Είναι όμως γνωστό πώς πρόκειται για συγγενή τών άλλων Νταβαράων του Κορωπιού, οι όποιοι και είχαν από πάντοτε καλή περιουσία και έθεωρούντο νοικουραίοι πρώτης σειράς, άν και οι άπόγονοι του Ζεμερζή δέν ανήκαν στην κοινωνικοοικονομική αυτή τάξη. Όλόκληρη ή οικογένεια τών Νταβαράων, έξ άλλου, τών Κορωπιωτών και τών Λιοπεσιωτών, θά πρέπει νά έχει κοινό γεννάρχη και νά διασπάστηκε άργότερα καθώς τά μέλη της πλήθαιναν. Ίσως ή ύπόθεση πώς αρχικά οι Νταβαράιοι είχαν εγκατασταθεί στον Καρελά, τοποθεσία πού βρίσκεται άνάμεσα στα δύο χωριά, τό Κορωπί και τό Λιόπεσι, είναι σωστή και βοηθά πολύ τήν δικαιολογία τής διασπάσεως της, μέ εγκαταστάσεις άλλων στο Λιόπεσι κι' άλλων στο Κορωπί. Μετοικήσεις, πού δικαιολογούνται κι' από τό γεγονός πώς στον Καρελά δέν υπήρχε χωριό και ήταν φυσικό τελικά νά

προτιμήσουν την εγκατάστασή τους στα τόσο γειτονικά και μεγάλα μάλιστα χωριά, πράγμα που συνέφερε από κάθε άποψη και μάλιστα την εποχή που όχι μόνον οι κατακτητές, αλλά και διάφορα άλλα στοιχεία κακοποιά μπορούσαν να τους ένοχλούν και να τους βρίσκουν ανυπεράσπιστους στην απομόνωσή τους.

Την υπόθεση πώς πρόκειται για την ίδια άρχικά οικογένεια, τη σειρά ή φισ(φύση) όπως λένε το γένος οι Μεσογειίτες, την ενισχύει πιθανώτατα και ένα άλλο γεγονός. Πρόκειται για τη σειρά, τη συνέχεια μάλλον των αριθμών δύο Νταβαράιων, που υπάρχει στα Μητρώα των κατά τον ιερόν αγώνα στρατιωτών. Οι δύο αυτοί Νταβαράιοι είναι ο Ίωάννης με αρ. 10879 και ο Σταμάτης με αρ. 10880.

Ο Ίωάννης (που με κανένα τρόπο δεν πρέπει να ταυτιστή με τον γνωστό όπλαρχηγό, που έχει αριθ. Μητρώου 8600 και είναι άξιωματικός κι' όχι στρατιώτης) είναι από το Λιόπеси, σύμφωνα πάντοτε με τα στοιχεία του μητρώου, ενώ ο Σταμάτης, είναι Κορωπιώτης σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία. Το δεύτερο μάλιστα αυτού Ντάβαρη ίχνηλατήθηκε ή Κορωπιώτικη καταγωγή από τον Κ. Πρίφτη. Είναι λογικό να εικάσουμε πώς έγινε κάποια ενέργεια από κοινού από τους δύο αυτούς Νταβαραίους, συναγωνιστές στον ιερό αγώνα, για να ζητήσουν την ήθικη τουλάχιστον αμοιβή τους. Κάτι ιδιαίτερο πρέπει να τους συνέδεε και πήγαν μαζί, κάποια στενή επαφή κοατούσαν μεταξύ τους. Είναι λιγώτερο πιθανή ή σύμπτωση, μια και δεν βρίσκουμε στη σειρά της έγγραφης άλλων συνωνύμων αγωνιστών, όπως των Γκίκα, π.χ. αλλά δεν μπορούμε και να την αποκλείσουμε, βέβαια, έντελώς.

Ο Γιάννης Ντάβαρης - Ζεμερζής, πάντως, δεν ταυτίζεται με κανέναν από τους άλλους Γιάννηδες και δεν βρίσκεται στα σχετικά μητρώα. Είναι φανερό πως δυστυχώς δεν ενδιαφέρθηκε για καμμιά αμοιβή, ή πως πέθανε νωρίς. Αυτό μαρτυρεί και ή απουσία του από τα μητρώα, όπως άλλωστε και του Θανάση Παπαγκίκα, που σφαγιάστηκε ακόμη νωρίτερα και δεν επέζησε της απελευθερώσεως, αλλά ακόμη ίσως και ή οικονομική του κατάσταση. Για τους άλλους Κορωπιώτες Νταβαραίους υπάρχουν στοιχεία αμοιβής των υπηρεσιών τους, όχι μόνον ήθικης, όπως υπάρχουν και γι' άλλους αγωνιστές. Για τους Ζεμερζήδες δεν υπάρχουν τέτοια στοιχεία, ούτε και για τους Παπαγκικαίους (Παπακωνσταντινικούς μετά). Κάποια άοριστη πληροφορία υπάρχει, όπως είπαμε, για τους απογόνους του Ίωάννη Παπαγκίκα, πως είχαν ένα χαρτί του παππού, βραβείο, αλλά χάθηκε. Αυτό δεν σημαίνει πολλά, μια κι' ούτε καν για ποιόν παππού ήταν το βραβείο κ.λ. ξέρουμε. Ίσως έδω πρέπει να ψάξουμε στους Γκίκα απλώς. Κι' ωστόσο, ενώ έτσι έχουν τα πράγματα από πλευράς στοιχείων γραπτών, όχι μόνον υπάρχει ακόμη σήμερα ή οικογένεια των Ζεμερζήδων, αλλά ή μνήμη του Γιάννη παραμένει ζωντανή, ή παλληκαριά του κι' ο πατριωτισμός του θαν-

μαστός. Φέρεται πάντοτε σάν ό ένας από τους δύο όπλαρχηγούς, πού αντι-μετώπισαν τους άντρες του Κιουταχί, όταν εισέβαλαν στα Μεσόγεια. Ό Παπαγκίκας είχε πιάσει, όπως λένε πάντοτε, την νοτιοδυτική πλευρά κι' όπως δείχνουν τα δύο τοπωνύμια του Μακελιάρι και του Κριεζή πού σχετίζονται με την σφαγή του, είναι σωστό αυτό πού λέγεται. Ό Ζεμερζής είχε την βορειοανατολική. Ό πρώτος, ό Παπαγκίκας, είχε σύντομη δράση, μια κι' ό θάνατός του ήταν τόσο πρόωρος. Ό Ζεμερζής, πάντως, κι' αν δεν έζησε πολύ για να φτάσει την εποχή πού δίνονταν οι άμοιβές και να περάσει έτσι ίσως στα μητρώα, είχε δράση μεγαλύτερης διάρκειας. Έξακολούθησε να φέρεται σάν άρχηγός από την παράδοση και μετά τον Παπαγκίκα, πού φαίνεται τον αντικατέστησε ό Κώστας Πέτρο - Δήμας. Και σύμφωνα με την παράδοση οι δύο αυτοί πολεμιστές της έλευθερίας εξακολούθησαν να πολεμούν κι' έξω από την Άττική, όπου τους καλούσε ή ανάγκη του Άγώνος και μάλιστα, λέει ακόμη ή προφορική παράδοση, πώς ενώ πολεμούσαν γενναία κι' ακούραστα, δεν έπαθαν τίποτα στις μάχες γιατί είχαν άπάνω τους τίμιο ξύλο.

Τό θέμα των Νταβαραίων είναι γενικότερα αρκετά μπλεγμένο. Φαίνεται πως ή οικογένεια, ή γενιά των Νταβαραίων ήταν πολυπληθής. Οι άπόγονοι της φυσικά ακόμη πολυπληθέστεροι. Προσωπικά συνάντησα στην Αυστραλία άπογόνους, πού ψάχνουν να βρουν τη θέση τους μέσα στο οικογενειακό τους δέντρο, μέσα στη γενιά τους, πού έχουν χάσει τη συνέχεια, μια και ό άμεσος πρόγονός τους είχε πάει από την Αίγυπτο στην Κατερίνη Πιερίας, όπου και έκανε νέα οικογένεια. Οι Νταβαραίοι της Άθήνας παραμένουν κι' αυτοί ένα έρωτηματικό. Γνωρίζουμε ήδη περισσότερους από έναν Γιάννη (λιγώτερο μπλεγμένα είναι με τους Παπαγκικαίους, Παπακωσταίους, Παπασιδέρηδες και Παπαγιάννηδες, πού άνήκουν σε δυό άρχικά οικογένειες, οι όποιες και συγγένεψαν με τον γάμο του Παπακώστα με την κόρη του Παπασιδέρη, Σοφία). Πάντως δικαιώνεται ό πληθυντικός του Μακρυγιάννη για τους Νταβαραίους, πού έφύλαγαν από την πρώτην πόρταν του κάστρου έως τό Λιοντάρι. Κι' ακόμα τα όσα είπε για τον γνωστό άρχηγό των Μεσογειτών τον Γιάννη Ντάβαρη και τους έδικούς του.

Δύσκολο είναι να βρεθεί ή προέλευση του όνόματος Ντάβαρης. Σάν όνομα δεν είναι άγνωστο στην Βόρειο Ήπειρο, από όπου κατέβηκαν και οι Μεσογειτες. Ήταν λάθος ή πληροφορία την όποία είχαμε πάρει και γράψει με τη σειρά μας, πως τό όνομα δεν ήταν εκεί γνωστό. Τό σημειώνουμε, γιατί έχει διατυπωθή ή άποψη, πως ίσως ή άρχική κατάγωγή να ήταν τούρκικη. Όσότοσο δεν μπορέσαμε να έτυμολογήσουμε τό όνομα. Τί σημαίνει Ντάβαρης (Δάβαρης έξελληνισμένο); Τό μόνο πού μπορέσαμε να βρούμε στο άλβανικό λεξικό είναι τό ρήμα νταβαρίσ, πού σημαίνει άναστατώνω, φέρνω σύγχυση κ.λ. Ίσως να είναι από εκεί ή ρίζα. Άνήσχυοι άνθρωποι

οί Νταβαραῖοι, φαίνεται πώς τὴν ἐποχὴ τοῦ ἀγώνα, πραγματικά δὲν ἄφηναν δυὸ πέτρες μαζί. Μὰ καὶ ἂν ἀκόμη τὸ ὄνομα ἔχει σχέση με τούρκικη ρίζα, αὐτὸ δὲν σημαίνει πὼς καὶ ἡ φυλετικὴ ταυτότητα τῶν Νταβαραίων εἶναι τουρκική. Ἡ ἀλβανικὴ γλώσσα εἶναι μιὰ γλώσσα ἐσπεράντο με ἀφθονία λέξεων τουρκικῶν. Ἡ στάση τῶν Νταβαραίων ὡς Ἑλλήνων ἀγωνιστῶν καὶ ὡς Χριστιανῶν, ποὺ πολεμοῦσαν φορώντας φυλαχτὸ ἀπὸ τίμιο ξύλο, καταρρίπτει αὐτὴ τὴν ὑπόθεση. Ἡ τουρκικὴ λέξη νταβάρ (πρόβατα) καὶ ἡ σλαβικὴ ταβάρις (φίλος, ἀδελφός) δὲν βοηθοῦν περισσότερο, στὴν περίπτωσή μας.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ
 ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΚΑΛΥΒΙΣΣΩΝ
 ΔΗΜΟΣ
 ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

Η βιβλιοθήκη της πόλης της Καλυβίσσας, που
 λειτουργεί από το 1984, είναι η πρώτη
 δημοτική βιβλιοθήκη της πόλης. Η
 λειτουργία της βιβλιοθήκης είναι
 δωρεάν και απευθύνεται σε όλους
 τους κατοίκους της πόλης. Η
 βιβλιοθήκη διαθέτει ένα ευρύ
 φάσμα βιβλίων, από παιδικά
 βιβλία μέχρι βιβλία για ενήλικες.
 Η βιβλιοθήκη είναι ανοιχτή
 από Δευτέρα έως Παρασκευή,
 από τις 9 π.μ. έως τις 5 μ.μ.
 Η βιβλιοθήκη είναι η καλύτερη
 επιλογή για να περάσετε το
 χρόνο σας και να αναπτύξετε
 το ενδιαφέρον σας για την
 ανάγνωση.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΑΛΥΒΙΩΝ
ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΑΛΥΒΙΣΣΩΝ
ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΑΛΥΒΙΩΝ

ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΑΛΥΒΙΩΝ
ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

